

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Anett-Ursula Tatter
LAPSEVANEMATE TEADLIKKUS MONTESSORI PEDAGOOGIKAST JA
SELLE RAKENDAMINE KODUSES KESKKONNAS
Bakalaureusetöö

Juhendaja: nooremlektor Pille Nelis

Tartu 2021

Resümee

Lapsevanemate teadlikkus Montessori pedagoogikast ja selle rakendamine koduses keskkonnas.

Uurimused on näidanud, et lapsevanematel on huvi Montessori pedagoogika vastu, kuid ajakohased uuringud lapsevanemate teadlikkuse kohta Montessori pedagoogikast puuduvad. Mistõttu käesoleva töö eesmärgiks on teada saada, millised on lapsevanemate teadmised Montessori pedagoogikast ning mil määral nad seda kodus rakendavad. Eesmärgi saavutamiseks kasutati kvalitatiivset uurimisviisi. Selleks viidi läbi intervjuu viie erineva lapsevanemaga, kelle lapsed käivad Montessori pedagoogikat rakendavas rühmas. Uuringu tulemustena leiti, et lapsevanemate teadlikkus Montessori pedagoogika kohta on hea. Lapsevanemad leiavad, et Montessori lapsekeskne lähenemine võimaldab arendada lapse iseseisvust, vastutustundlikkust ning oskust omandatud teadmisi uute teadmistega seostada. Need oskused kuuluvad nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtete alla ja kuna ühiskonnas toimuvad muutused, on antud oskused 21. sajandil edukalt hakkamasaamiseks olulised.

Võtmesõnad: Montessori pedagoogika, Montessori meetod, eelkooliiga, lapsevanemad

Abstract

Parents' awareness of Montessori pedagogy and its application in the home environment.

Research has shown that parents have an interest in Montessori pedagogy, but there is a lack of up-to-date research on parental awareness of Montessori pedagogy. Therefore, the aim of this work is to find out what parents' knowledge of Montessori pedagogy is and to what extent they apply it at home. A qualitative research method was used to achieve the goal. To this end, an interview was conducted with five different parents whose children attend a Montessori pedagogical group. The results of the study found that parents' awareness of Montessori pedagogy is good. Parents find that Montessor's child-centered approach makes it possible to develop a child's independence, responsibility and ability to relate acquired knowledge to new knowledge. These skills are part of the principles of modern learning, and as society changes, these skills are essential for success in the 21st century.

Keywords: Montessori pedagogy, Montessori method, preschool age, parents

Sisukord

Resümee	2
Abstract	2
Sisukord.....	3
Sissejuhatus	4
1. Teoreetiline ülevaade	5
1.1. Nüüdisaegse õpikäsituse ja lapsest lähtumise olemus.....	5
1.2. Montessori pedagoogika põhimõtted ja seos nüüdisaegse õpikäsitusega	7
1.3. Montessori pedagoogika hetkeseis Eestis	9
1.4. Kodu ja lasteaia koostöö lapse arengus.....	10
1.5. Töö eesmärk ja uurimisküsimused.....	11
2. Metoodika.....	12
2.1. Valim.....	12
2.2. Andmekogumine	13
2.3. Andmeanalüüs	14
3. Tulemused	14
3.1. Lastevanemate teadmised Montessori pedagoogikast.....	14
3.2. Lastearühma valik	17
3.3. Montessori pedagoogika põhimõtete kodus rakendamine	18
4. Arutelu.....	20
4.1. Uurimistöo piirangud, praktiline väärtus ja edasised uurimisvõimalused	22
Tänuõnad	22
Autorsuse kinnitus.....	23
Kasutatud kirjandus.....	24
Lisa 1. Intervjuu kava.....	26

Sissejuhatus

Üha rohkem räägitakse hariduses nüüdisaegsest/muutunud õpikäsitusest ja lapsest lähtumisest. Eesti on koostatud haridusvaldkonna arengukava, millega pannakse paika järgneva 15 aasta haridusalased eesmärgid. Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 (2020) on Eesti elukestva õppe strateegia 2020 (2014) jätkustrateegia. Eesti elukestva õppe strateegia 2020 (2014) kirjeldab õpikäsitust selliste võtmesõnadega nagu: õppijakesksus, erinevate aine- ja eluvaldkondade lõimimine, meeskonnatöö, kriitiline mõtlemine, õppima õppimine, eneseväljendusoskus, probleemide lahendamise oskus on olulisem kui faktiteadmised.

Eestis määrab lapse eakohase arengu lähtekohad koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008), aga teekonna lapse üldoskuste ja pädevuste saavutamiseks võib valida õpetaja või organisatsioon enda eripärast, oskustest ja pädevustest lähtuvalt. (Haridus- ja Teadusministeerium, 2019).

Eesti haridusvaldkonna arengukavas 2021-2035 (2020) tuuakse välja, et nüüdisaegset õpikäsitust ei rakendata soovitud mahus ning õpe ei ole piisavalt õppijakeskne. Üheks võimaluseks nüüdisaegse õpikäsituse kasutamiseks on Montessori pedagoogika rakendamine. Montessori haridus on suunatud kogu lapse arengule, integreerides sotsiaalse ja kognitiivse kasvu terviklikuks iseseisvaks toimimiseks (Lillard, et.al., 2017). Montessori pedagoogikas on kesksel kohal põhimõte, et lapses on olemas sisemine arenguprogramm (Tammiste, 2014), sellest lähtuvalt on Montessori meetodi eesmärgiks arendada lapse loomulikku õppimishuvi, toetada tema iseseisvust, kriitilist mõtlemist ja probleemide lahendamise oskust (Davies, 2019).

Montessori haridust on antud Eestis alates 1920. aastast. Montessori õppeasutuste vajalikkust Eestis kinnitab praeguse seisuga seitsme lasteaiarühma olemasolu, nendest kuus asuvad Põhja-Eestis (Tallinnas või selle lähiümbruses) ja üks Tartu linnas. Samuti on kaks Montessorist inspireeritud huviringi, millest üks asub Tallinnas ja teine Haapsalus. Montessori pedagoogika on Eestis populaarne ja selle põhimõtted lähevad kokku nüüdisaegse õpikäsitusega ja lapsekeskse lähenemisega.

Lapsevanemate, kelle lapsed käivad Montessori pedagoogikat rakendavas lasteaiarühmas, teadmisi uuriti Eestis 2013. aastal (Kruuspan, 2013). Uuringust selgus, et lapsevanemate teadmised on vähesed. Ka Hiles (2015) leidis Ameerika Ühendriikides läbi

viidud uuringus, et lapsevanematel on mõningased teadmised Montessori pedagoogikast. Selgus, et teadmised põhinevad peamiste Montessori pedagoogika põhimõtete tundmisel (Hiles, 2015).

Aastal 2018 läbi viidud uuringus (Šišova, 2018) tõid pedagoogid välja, et lastevanematel on huvi antud pedagoogika vastu olemas, kuid pakkumisi selles valdkonnas on vähe (lasteaia võimalusi). Olukorra parendamiseks pakuti välja erinevaid võimalusi. Üheks neist oli Montessori pedagoogika eestvedaja olemasolu. Toodi välja, et edendajaks võiks olla Montessori Ühing, mille ülesandeks oleks arendada Montessori pedagoogikat Eestis (Šišova, 2018).

Alates 2018. aastast tegeleb Eesti Montessori Ühing aktiivselt uute Montessori pedagoogikat rakendavate haridusasutuste loomisega Eestisse. Tulevikusihiks on Montessori kooli loomine (Müürsepp, 2019).

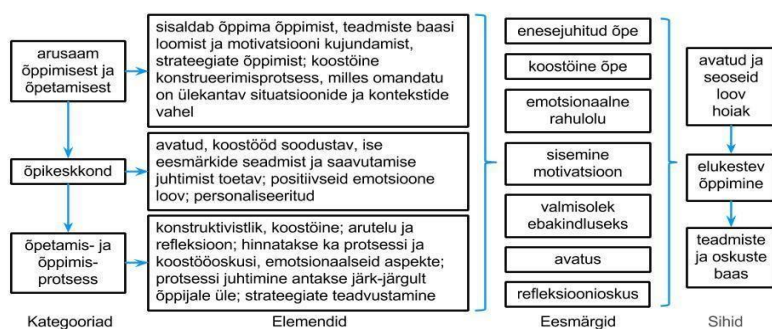
Bakalaureusetöö koosneb kahest osast. Esimeses osas antakse ülevaade nüüdisaegsest õpikäsitusest ja lapsest lähtumisest, Montessori pedagoogika rakendamisest lähtuvalt nüüdisaegsest õpikäsitusest ning Montessori pedagoogika hetkeseisust Eestis. Lisaks kirjeldatakse kodu ja lasteaia koostöö olulisust lapse arengus. Töö teises osas antakse ülevaade läbiviidud uuringu kavandamisest, protsessist ja tulemustest.

1. Teoreetiline ülevaade

1.1. Nüüdisaegse õpikäsituse ja lapsest lähtumise olemus

Seoses ühiskonnas toimuvate suurte muutustega on tekkinud vajadus 21. sajandil oluliste oskuste ja kompetentside järele (Vinter, 2017).

Tartu Ülikooli teadlased on loonud nüüdisaegse õpikäsituse paremaks mõistmiseks nüüdisaegse õpikäsituse mudeli (Joonis 1). Mudeli eesmärgiks on mudelis sisalduvate erinevate aspektide koondamine arusaadavaks süsteemiks.

Joonis 1. Nüüdisaegse õpikäsituse mudel (Pedaste, 2017)

Mudeli järgi koosneb õpikäsitus kolmest omavahel tugevas ühenduses olevast kategooriast: arusaam õppimisest ja õpetamisest, õpikeskkonnast ning õpetamis- ja õppimisprotsessist. Õppimise ja õpetamise arusaama all mõeldakse õppima õppimist, teadmiste baasi ja motivatsiooni loomist, samuti õpitakse erinevaid strateegiaid ja kavandatakse koostöiseid protsesse. Õpikeskkond peab olema avatud, koostööd soodustav, ise eesmärkide seadmist ja saavutamise juhtimist toetav, positiivseid emotsioone loov ning personaliseeritud. Õpetamis- ja õppimisprotsess peab olema konstruktivistlik ja koostöine, teadvustatakse strateegiaid, hinnatakse protsessi, koostööoskuseid ning emotsionaalseid aspekte. Protsessi juhtimine antakse järk-järgult õppijatele üle (Pedaste, 2017).

Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatuskorralduse aluseks on lasteasutuse õppekava, mis vastab koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale (Koolieelse lasteasutuse seadus, § 16, lg 1). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas suunatakse tähelepanu sellele, et õppimine on elukestev protsess. Tuuakse välja õpikäsituse põhimõtted nagu näiteks lapse individuaalsusega arvestamine ja lapse igasse õppeprotsessi osasse kaasamise olulisus (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008).

Võttes arvesse nüüdisaegse õpikäsituse mudelit ja koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas välja toodud õpikäsitust, võib kokkuvõtlikult öelda, et nüüdisaegse õpikäsituse all mõeldakse lapsekesket lähenemist õppe- ja kasvatusgevustes koolieelses lasteasutuses.

Lapsest lähtumise all mõeldakse paljuski lapse kasvamise ja arenemise toetamist, kus arvestatakse lapse individuaalsusega. Lapsest lähtuvas kasvatuses on olulisel kohal usaldus ja austus. Täiskasvanu võtab last võrdväärseks ja ka lapsed austavad ning kuulavad täiskasvanuid (Kinos & Pukk, 2010). Vinter (2017) analüütilises ülevaates tuuakse välja õpikäsituse peamine aspekt, milleks on õppijakesksus. Nüüdisaegse õpikäsituse peamiseks

põhimõtteks on õppijate aktiivne teadmiste omandamine läbi varasemate isiklike kogemuste analüüsimise. Nii loob iga õppija seoseid oma isiklike kogemuste vahel ja õpe on iga indiviidi jaoks erinev. Õppija rolliks on olla õppekeskkonnas aktiivne ja harjutada ettevalmistatud keskkonnas reaalse elu tegevuste lahendamist.

Tänase koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) rakendamiseks on loodud tugimaterjalid. See võimaldab lasteaedadel, kes tuge vajavad, juhiseid kasutada, kuid ei sätesta neid kohustuslikult kõigile, andes õpetajatele ja lasteaedadele pedagoogilist vabadust. Sellega toetatakse mitmete lapsest lähtuvate aktiivõppe erinevate meetodite nagu näiteks Montessori pedagoogikat rakendavate lasteaedade õpikonseptsiooni ülesehituse, prioriteetide ja fookuse valikut vastavalt lasteaia soovist ja eripärast lähtuvalt. See tähendab, et Eesti riiklik õppekava määrab ära lapse eakohase arengu lähtekohad, aga teekonna lapse üldoskuste ja pädevuste saavutamiseks võib valida õpetaja või organisatsioon enda eripärast, oskustest ja pädevustest lähtuvalt (Haridus- ja Teadusministeerium, 2019). Aastal 2018 läbi viidud uuringus selgus, et ka Montessori pedagoogide arvates võimaldab koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava Montessori pedagoogika rakendamist (Šišova, 2018).

1.2. Montessori pedagoogika põhimõtted ja seos nüüdisaegse õpikäsitusega

Maria Montessori lõi Montessori õpetamismeetodi tuginedes laste vaatlusel saadud andmetele. Seetõttu on Montessori pedagoogikas väga olulisel kohal lapse vaatlus (Standing, 1957). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) välja toodud õpikäsituse järgi tuleb õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel ja läbiviimisel arvestada iga lapse individuaalsusega. Lapsi vaadeldes teeb Montessori pedagoog tähelepanekuid ning proovib mõista, millist tuge laps hetkel vajab. Tema ülesandeks on märgata, et lapsi juhivad sisemine jõud, mis teda teatud ajahetkedel tõmbab kindlate tegevuste juurde (Veetamm, 2019).

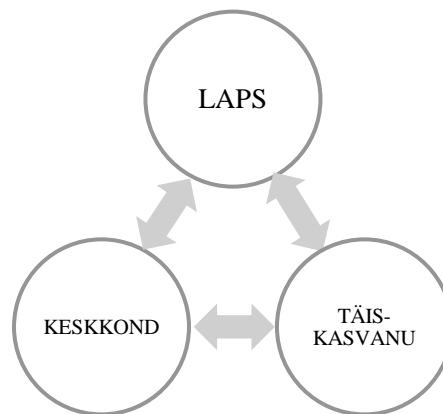
Maria Montessori oli arvamusel, et last ei saa kasvatada, lapsel tuleb lasta kasvada (Meister, 1994). Nüüdisaegse õpikäsituse järgi on olulisel kohal õppija iseseisvus ja võimetus ettevalmistatud keskkonnas eluliste oskuste harjutamiseks (Vinter, 2017). Ka Montessori õppekeskkonnas on lapsel võimalus ise, vastavalt oma arengule valida, milliseid õppetegevusi ta teeb. Harjutused võimaldavad lapsel omandada iseseisvaks eluks vajalikke oskuseid. Sealjuures on oluline, et last ümbritseks täiskasvanu poolt ettevalmistatud keskkond, mis vastab lapse vajadustele. Ettevalmistatud keskkond ja Montessori pedagoogikat järgiv täiskasvanu moodustavad Montessori pedagoogika alustalad (Veetamm, 2019).

Montessori pedagoogikas ja ka koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) välja toodud õpikäsituses on üheks põhimõtteks, et pedagoogid on lapse arengu toetajad ning

arengut toetava keskkonna loojad. Montessori õpetaja proovib olla rühmaruumis suunaja ja juhendaja rollis (Veetamm, 2019). Tema ülesandeks ei ole lapse pähe teadmiste panemine, tema õpetamine, vaid hoopis lapse arengu jälgimine ning õigel ajahetkel lapse arengule vajaminevate õppevahendite pakkumine (Torrence & McNichols, 2009).

Üheks Montessori pedagoogika peamiseks mõtteks on, et lapse käsi peab olema kaasatud kõikidesse tegevustesse. Montessori nimetas kätt lausa mõistuse tööriistaks. Käte abil on lapsel võimalik tunnetada ümbritsevat keskkonda, seda kompides talletatakse informatsioon iseendasse (Veetamm, 2019). Montessori rühmaruumis on igal lapsel võimalus valida endale iseseisvalt õppevahend, see tagab selle, et laps kasutab just neid vahendeid, mis on temale ta arengu seisukohalt sel hetkel vajalikud. Montessori avastas, et lapsed eelistavad mängimisele töö tegemist. Lapsed soovivad teha kõike, mida täiskasvanud teevad, kuid selleks on vaja oskusi. Montessori loodud õppevahendid on mõeldud selleks, et lapsel oleks võimalus neid oskuseid harjutada (Meister, 1994). Harjutustes sisaldub kontrollielement, mis Montessori sõnul aitab panna last kriitiliselt mõtlema ja analüüsima. Tagades selle, et laps ei pea küsima õpetajalt tagasisidet, kas ta sai ülesande õigesti sooritatud, vaid ta näeb seda ise (Torrence & McNichols, 2009).

Davies (2019) on välja toonud joonise (Joonis 2), millega näidatakse Montessori hariduses toimuvat lähenemist.

Joonis 2. Montessori hariduses toimuv lähenemine (Davies, 2019)

Käesolev joonis toob välja Montessori hariduse põhimõtteid, näidates et Montessori hariduses olevad põhimõtted on nüüdisaegse õpikäsituse ja lapsekeskse lähenemise põhimõtetele sarnased. Õppekeskkonna, täiskasvanu ja lapse vahel valitseb üksteisest sõltuv suhe. Täiskasvanu ja täiskasvanu loodud õppekeskkond toetavad last tema valitud õppetöös. Täiskasvanu ülesandeks on luua ettevalmistatud keskkond, vaadelda last ning teha

tähelepanekuid ning vajadusel loodud keskkonda vastavalt lapse vajadusele muuta. Samuti on olulisel kohal lapse ja täiskasvanu vaheline austus, mis on üks lapsest lähtuva hariduse märksõnadest (Davies, 2019).

1.3. Montessori pedagoogika hetkeseis Eestis

Montessori metoodika sai kiirelt tuntuks kogu maailmas ning 1920. aastatel levis Eestisse (Lokk, 1992). Montessori pedagoogikast huvitatud lastevanemate poolt asutati 2018. aasta kevadel mittetulundusühing Eesti Montessori Ühing, mille eesmärgiks on toetada Montessori pedagoogikast lähtuva kasvatus- ja hariduse edendamist Eestis (Müürsepp, 2019).

Eesmärkide täitmiseks on ühingu põhikirjas välja toodud erinevad tegevused: hoolitseda Montessori temaatilise kirjanduse ilmumise eest; toetada Montessori pedagoogide väljaõpet; korraldada koolitusi ja teised Montessori pedagoogika edendamist toetavad tegevused (Eesti Montessori Ühing, s.a.).

Montessori ühingu liikmed ja Montessori juhendajad asutasid 2020. aasta sügisel Eesti Montessori Instituudi. Instituudi eesmärgiks on autentse Montessori hariduse edendamine Eestis. Selleks organiseeritakse koolitusi ning toetatakse ja nõustatakse huvilisi, nii lapsevanemaid kui praeguseid ja tulevaseid Montessori juhendajaid. Aastal 2021 alustab esimene AMI 3-6 Montessori juhendajakoolitus Eestis (Eesti Montessori Instituut, 2021).

Eesti Montessori ühingu kodulehelt leiab, et hetkel pakuvad Montessori alusharidust järgmised asutused:

AMI juhendajaga rühmad:

- Pangapealse Lasteaia Montessori rühm (Harku vald);
- "7 kassi" lastehoid (Tallinn, Kesklinn);
- Väikeste Teadlaste Maja lastehoid (Tartu);
- Tallinna Montessori Maja (Tallinn, Pirita) - avatakse kevadel 2021.

Teised rühmad:

- Tallinna Endla Lasteaia Montessori rühm (Tallinn, Kesklinn);
- Ma Ray Sotsiaalabi Ühendus (Tallinn, Lasnamäe) – õppekeeleks on vene keel;
- Rahvusvaheline Montessori Kool (Tallinn, Põhja-Tallinn) - õppekeeleks on vene keel.

Montessorist inspireeritud huviringid väikelastele:

- ViaFreedom - 0-3 vanuserühmale mõeldud huviring Tallinnas;
- Haapsalu Montessori Keskus - 0-3 vanuserühmale mõeldud huviring Haapsalus.

Montessori pedagoogikat järgivad üldhariduskoolid Eestis hetkel puuduvad. (Eesti Montessori Ühing, s.a.).

Tulevikusihiks on seatud Eestisse Montessori kooli loomine (Müürsepp, 2019).

1.4. Kodu ja lasteaia koostöö lapse arengus

Koolieelse lasteasutuse õppekavast (2008) lähtuvalt on lasteasutuses õppe- ja kasvatusgevuse üldeesmärgiks lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ning lasteasutuse koostöös (Isehindamine, 2011). Ka koolieelse lasteasutuse seadus toob välja, et lasteasutuse ülesandeks on lapse perekonna toetamine, soodustades lapse kasvamist, arenemist ja võttes arvesse lapse individuaalsust (Koolieelse lasteasutuse seadus, § 1, lg 2) Õppe- ja kasvatusgevus toetab lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, esmased tööharjumused ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused (Isehindamine, 2011). Maria Montessori lõi õppekava, milles on käsitletud erinevaid valdkondi. Selle eesmärgiks on toetada lapse arengut mitmekülgsest. Avastades, uurides ning katsetades täidab laps õppekava, ilma sundimata, oma algatusvõimet kasutades (Meister, 1994).

Koolieelses lasteasutuses pakutava hariduse aluseks on õppimine ja koostöö. Selle all mõeldakse laste omavahelist koostööd ning täiskasvanute ja laste vahelist koostööd. Pedagoogi jaoks on kõige tähtsam teha koostööd lapse perega. Üheskoos õpetamise kava koostamine loob aluse kasvamise ja õppimise järjepidevusele. See tähendab, et lapse õppe- ja kasvatusgevuste kavandamisel tuleks toetuda sellistele õppimiskogemustele, mida laps on saanud koduses või mõnes muus kasvukeskkonnas enne seda hetke. Lisaks sellele on lapse kasvamise järjepidevuse hoidmiseks oluline teha koostööd kõikide asutustega, kes tagavad lapse heaolu (Hujala, 2004). Laste arengut mõjutavad mitmesugused tegurid, kuid kodusel keskkonnal on sellele kõige suurem mõju (OECD, 2018).

Kodu ja lasteaia koostöö eesmärgiks on aidata kaasa lapse järjepidevale ning mitmekülgsele arengule. Eesmärgi täitmist võimaldab Montessori pedagoogika väärtuste ning põhimõtete rakendamine kodustes tingimustes. Ühistel väärtustel põhinev keskkond toetab laste ja täiskasvanute vahelist suhtlust ja võimaldab arvestada iga lapse individuaalsusega (Petson, Suur & Õun, 2010, viidatud Šišova, 2018 järgi).

Laps vajab lapsepõlves enda kõrvale saatjat, kes oleks talle toeks täiskasvanuks kasvamise teekonnal. Saatjaks võib olla nii lapsevanem kui ka lasteasutuse pedagoog. Saatja ülesandeks on luua tingimused, mis võimaldavad lapsel kasvada iseendaks, unikaalseks (Meister, 1994).

Üksteist mõistev ja toetav koostöö lasteasutuse ja lapsevanemate vahel, muudab õppekavas olevate eesmärkide saavutamise lihtsamaks. Hujala (2004) toob välja, et üheks ühiseks koostöö võimaluseks õpetajatel ja lapsevanematel on lapsele individuaalse õppekava koostamine. Koostöö eesmärgiks on, et õpetaja saab vanematelt teada lapse füüsilise ja psüühilise heaolu kujunemise kohta. See võimaldab õpetajal keskkonda lapse jaoks turvalisemaks muuta. Samuti tuuakse välja, et lapse psüühilist turvalisust tõstab teadmine, et lapsevanemad ja õpetaja tegutsevad üheskoos tema heaolu nimel.

Hlavaty (2015) uuringus leiti, et lapsevanemad soovivad rakendada Montessori pedagoogikat ka koduses keskkonnas, kuid teadmised ja oskused selleks on vähesed. Välja toodi lapsevanemate soov olla kursis sellega, mida päeva jooksul lasteaias tehakse. Lahenduseks pakuti fotode, videote tegemine ja nende jagamine lapsevanematega. Samuti, et suurendada lapsevanemate teadlikkust Montessori pedagoogikast koostatakse igakuine infoleht, kus käsitletakse mõnda Montessori pedagoogika osa.

1.5. Töö eesmärk ja uurimisküsimused

Töö uurimisprobleemiks on, et puuduvad ajakohased teadmised selle kohta, miks valivad mõned lapsevanemad enda lastele Montessori pedagoogikat rakendava lasteaiarühma. Seda arvesse võttes leiab käesoleva töö autor, et selle informatsiooni teada saamine võimaldab nende lapsevanemate paremat mõistmist, kes Montessori pedagoogika järgi oma lapsele lasteaia valivad ja aitab paremini kavandada tegevusi, et vastata lapsevanemate ootustele ning võimaldada lasteaia ja lapsevanemate tugevama koostöö loomist. Lapse arengu jaoks on oluline, et lapsevanemad ja lasteaed teevad koostööd ning järgitakse samu kasvatuspõhimõtteid.

Üheks lapsekeskseks pedagoogikaliigiks, mida Eestis rakendatakse on Montessori pedagoogika. Roosi-Ott (2019) magistritöös toodi välja lapsevanemate kasvav huvi Montessori pedagoogika vastu ning vajadus nii kirjanduse kui õppeasutuste järele. Eesti Montessori ühingu üheks eesmärgiks on avada Montessori pedagoogikat rakendavaid lasteaiarühmasid ja lisaks ka Montessori haridust pakkuv kool.

Varasemalt on 2013. aastal uuritud lapsevanemate, kelle lapsed käivad Montessori pedagoogikat rakendavas lasteaiarühmas, teadlikkust Montessori pedagoogikast, kus selgus, et teadmised Montessori pedagoogika kohta on vähesed (Kruuspan, 2013). Seetõttu leiab käesoleva töö autor, et tuleks välja selgitada, kas lapsevanemate teadlikkus Montessori pedagoogika kohta on muutunud.

Sellest tulenevalt on käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks välja selgitada lapsevanemate teadmised Montessori pedagoogika kohta ja mil määral nad rakendavad Montessori põhimõtteid koduses keskkonnas. Eesmärgist lähtuvalt on antud töös püstitatud järgmised uurimisküsimused:

- Millised on lapsevanemate teadmised Montessori pedagoogikast?
- Miks valisid lapsevanemad enda lapsele just Montessori pedagoogikat rakendava lasteaiarühma?
- Kuidas rakendavad lapsevanemad Montessori pedagoogika põhimõtteid koduses keskkonnas?

2. Metoodika

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada lapsevanemate teadlikkus Montessori pedagoogikast ja mil määral nad seda koduses keskkonnas rakendavad. Uurimisküsimustele vastuste leidmiseks kasutati bakalaureusetöös kvalitatiivset uurimisviisi. Andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuudega. Intervjuus kasutatud küsimused on võetud Kruuspan (2013) lõputööst. Küsimustele lisati juurde küsimus „Kust olete saanud informatsiooni, et antud lasteaias on Montessori rühm?“, kuna valimi moodustasid ühe kindla lasteaias Montessori rühma lapsevanemad. Andmete analüüsimiseks kasutatakse induktiivse sisuanalüüsi meetodit.

2.1. Valim

Uurimuses kasutati eesmärgipärast mugavusvalimit. Uurimuse valimi moodustasid viis lapsevanemat, kelle lapsed käivad ühe Põhja-Eesti lasteaias Montessori rühmas. Uuritavateni jõudmiseks võeti ühendust valitud lasteaias juhiga, kes saatis Montessori rühma vanematele meilile intervjuus osalemise kutse. Seejärel võtsid uurimuses osalemisega nõus olevad lapsevanemad töö autoriga ühendust ning edasi suheldi e-posti või telefoni teel. Valimi moodustasid viis lapsevanemat, kellest neli olid naissoost ja üks meessoost, uuritavad olid vanuses 30-43 aastat. Neljal uuringus osalenud lapsevanemal on kõrgharidus, ühel lapsevanemal on kesk-eri haridus.

2.2. Andmekogumine

Kuna käesoleva töö eesmärgiks oli teada saada lapsevanemate teadlikkus Montessori pedagoogikast ja mil määral nad seda kodus keskkonnas rakendavad, siis kasutati andmekogumisel poolstruktureeritud intervjuud.

Intervjuu läbiviimiseks koostati eelnevalt intervjuu kava (Lisa 1). Töö kvaliteedi suurendamiseks vaatas küsimused üle juhendaja ja läbi viidi ka pilootintervjuu lapsevanemaga, kes on Montessori pedagoogika suur austaja ja kellel on enda sõnul pedagoogikast head teadmised. Prooviintervjuuga kontrolliti intervjuu küsimuste sobivust töö teemaga ja ajakulu. Pilootintervjuu käigus muudeti seitsmenda küsimuse alaküsimusi. Kruuspan (2013) loodud küsimusteks olid: „kuidas karistate oma last?“ ja „kuidas premeerite oma last?“. Käesoleva töö autor sõnastas küsimused järgmiselt: „kuidas distsiplineerite oma last?“ ja „kuidas premeerite/motiveerite oma last?“.

Poolstruktureeritud intervjuu kava koosnes kolmest osast: sissejuhatavad küsimused, põhiosa ja lõpetav küsimus. Sissejuhatavate küsimustega selgitati välja intervjuueeritava taustaandmed. Põhiosa koosnes omakorda kolmest küsimuste ploki. Esimese ploki küsimuste eesmärgiks oli teada saada lapsevanemate teadmised Montessori pedagoogikast. Teise ploki küsimuste eesmärgiks oli teada saada, miks valis lapsevanem oma lapsele just Montessori lasteaiarühma. Kolmanda ploki küsimuste eesmärgiks oli teada saada lapsevanema kasvatuspõhimõtted ning Montessori põhimõtete ja õppevahendite kasutamine kodus keskkonnas. Lõpetavas osas oli intervjuueeritavatel võimalus soovi korral veel midagi lisada.

Antud uurimus viidi läbi Juuli 2020-Mai 2021. Intervjuud viidi läbi Skype keskkonnas, tingituna epidemioloogilisest olukorrast riigis. Kokkulepped intervjuude läbiviimiseks toimusid meili või telefoni teel. Uurimuses osalemine oli vabatahtlik ning konfidentsiaalne. Kõik osalenud lapsevanemad andsid nõusoleku uurimuses osalemiseks ja intervjuu salvestamiseks.

Iga uuritavaga tehti individuaalne intervjuu kokkulepitud ajal Skype keskkonnas. Intervjuud kestsid vahemikus 19-55 minutit. Intervjuude videod ning heli salvestati Skype keskkonnas, mille hiljem uurimistöö autor arvutisse laadis. Salvestused transkribeeriti suulise kõne järgi. Küsimused esitati intervjuueeritavatele ükshaaval ja suuliselt. Uuritav vastas küsimustele suuliselt.

2.3. Andmeanalüüs

Andmete analüüsil kasutati induktiivset sisuanalüüsi.

Kõigepealt andmed transkribeeriti käsitsi. Saadud transkriptsioonid laaditi andmeanalüüsi protsessiks andmeanalüüsi keskkonda QCAnap. Esiteks leiti kõikide intervjuude tekstides tähenduslikud üksused, milleks olid pikemad tekstiosad, laused, fraasid või sõnad. Tähenduslikele üksustele mõeldi nimetus ehk kood. Sarnased tähenduslikud üksused koondati sama koodi alla. Uuringu valiidsuse suurendamiseks kasutati kaaskodeerimist. See tähendab, et kaaskodeerija luges intervjuud korduvalt läbi ning proovis samuti leida tähenduslikke üksuseid ja neid kodeerida. Hiljem võrreldi saadud koode ja nende põhjal moodustati sarnastest koodidest kategooriad. Näide alakategooria moodustamisest on tabelis 1.

Koodid	Alakategooria
Lapsest lähtumine	
Lapse individuaalsusega arvestamine	
Õpe lähtuvalt lapse arengust	Lapsekeskne pedagoogika
Lugupidav suhtumine lapsesse	
Lapse iseseisvus	
Lapse vaatus	
Lapse keskendumise olulisus	

Tabel 1. Näide alakategooria moodustamisest.

3. Tulemused

Käesoleva uurimuse tulemused esitatakse uurimisküsimuste ja andmete analüüsi käigus tekkinud kategooriate kaupa. Tulemusi illustreeritakse joonistega kategooriatest ja tulemuste tõlgendamiseks, ilmestamiseks ja tõendamiseks esitatakse tsitaadid intervjuudest.

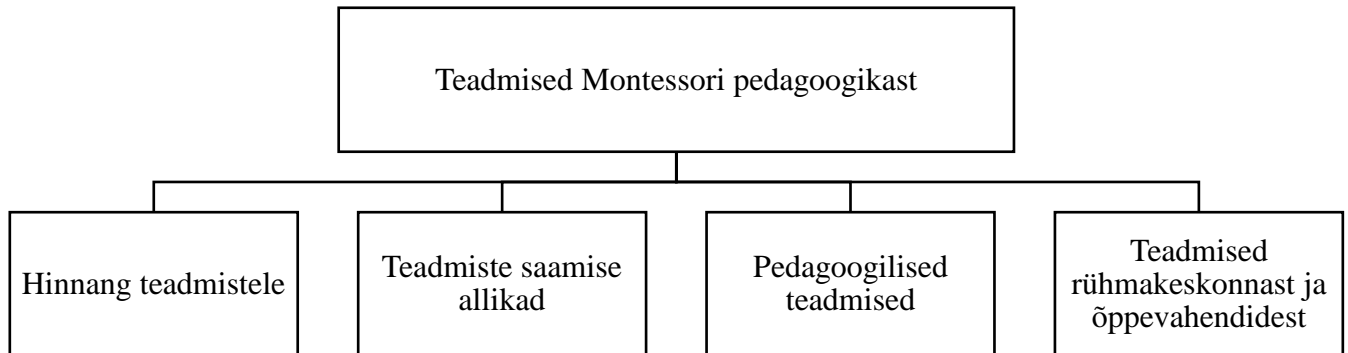
3.1. Lastevanemate teadmised Montessori pedagoogikast

Järgnevalt esitatakse esimese uurimisküsimuse “Millised on lapsevanemate teadmised Montessori pedagoogika kohta?” tulemused. Andmete analüüsimisel tekkis uurimisküsimuse alla 4 kategooriat.

Teadmised Montessori pedagoogikast. Selle kategooria alla tekkis neli kategooriat:

1) hinnang teadmistele, 2) teadmiste saamise allikad, 3) pedagoogilised teadmised, 4) teadmised rühmakeskkonnast ja õppevahenditest. Illustreeriv on esitatud joonises 3.

Peakategooriad Montessori pedagoogika teadlikkuse kohta.

Joonis 1. Peakategooriad Montessori pedagoogika teadlikkuse kohta.

Uuringus osalenud lapsevanemad hindasid oma teadmisi Montessori pedagoogika kohta pigem heaks. Lapsevanemad tõid välja, et palju informatsiooni antud pedagoogika kohta on nad saanud sõpradelt, kellega on antud teemal vesteldud. Samuti on sõbrad neile kinkinud Montessori teemalist kirjandust. Järgnevalt tõid lapsevanemad välja, et teadmisi on saadud raamatuid lugedes ja kaks lapsevanemat mäletavad, et kunagi ülikooli ajal sai Montessori pedagoogikat käsitletud. Ka Montessori Ühingu olulisus toodi välja. Nimelt on lapsevanemad saanud ühingu kaudu vajalikke teadmisi Montessori pedagoogika kohta: lapsevanemad on osalenud ühingu läbiviidud koolitustel, infopäevadel ning üks lapsevanem kuulub ka Montessori ühingusse.

Esimene infokild tuli ühtedelt sõpradelt kellel on meie vanemast lapsest paar aastat vanem laps ja nad kinkisid meie esimese lapse sünni puhul meile selle raamatu, mis oli siis, mingisugune Montessori raamat. (Lapsevanem 1).

Kuna olen sotsiaaltöötaja haridusega (magister), siis kooliajal sai õpitud erinevaid pedagoogikasuundasid. (Lapsevanem 5).

Olin käinud mitmel Montessori ühingu koosolekul, paaril koolitusel, infopäeval. Mind kõnetas Montessori, otsisin igalt poolt infot ja olin ise aktiivne ühingu. Ja siis kuidagi ta sealt tuli nagu. (Lapsevanem 3).

Montessori pedagoogika kohta oskasid lapsevanemad välja tuua, et see on lapsekeskne pedagoogikasuund. Selle all mõeldakse lapse individuaalsusega arvestamist, uskumist lapse iseseisvusse ja selle toetamist. Lapsevanemad tähtsustavad siinkohal seda, et kõike

õpetatakse vastavalt lapse arengule, tuginedes lapse vaatlusele. Lapsevanemate sõnul arendab Montessori pedagoogika läbi igapäevategevuste ka lapse oskust olla vastutustundlik.

Mulle ei istu sellised „raamime lapse ära“ õpetused või et nii peab ja nii on. /.../ Montessori kohtleb last eraldi persoonina, isiksusena. See on väga oluline. See mind väga kõnetas. (Lapsevanem 3).

Montessori kasvatab väikest inimest olema vastutustundlik- ta võtab vastutuse selle eest, et ta on midagi valinud ja kui väsib, paneb vahendi vähemalt ära. Siin on nagu vabadus koos vastutusega. (Lapsevanem 4).

Samuti on lapsevanemad arvamusel, et Montessori pedagoogikast lugupidavad inimesed austavad ka lapsi rohkem.

Ma ei tea kas see nagu pedagoogika alla läheb, see on võibolla nagu üldine selline kasvatusmudel või kasvatusmeetod, et mulle tundub, et inimesed, kes peavad lugu Montessori pedagoogikast, peavad ka rohkem lugu lastest üleüldiselt. Et ei võeta neid nagu väikeste olenditena, vaid nad ongi nagu väikesed inimesed, nad on ka inimesed. Nad väärivad samasugust austust nagu teised inimesed. (Lapsevanem 1).

Lapsevanemad tõid rühmakeskkonda kirjeldades välja, et see on terviklik keskkond. Rühmakeskkonna kohta osati öelda, et rühm on liigendatud erinevateks õppekeskusteks kappide ja riiulitega, millel olevad õppevahendid on laste jaoks alati kättesaadavad. Lastel on võimalus teha õppetegevusi, on olemas vabamängu ala ning kööginurk. Õppevahendite kohta oskasid lapsevanemad rääkida, et need on päris esemed, mitte esemete plastikust versioonid. Lapsevanemad on arvamusel, et Montessori õppevahendid on huvitavad ja atraktiivsed. Samuti toodi välja, et rühmaruumis on olemas geograafia-, matemaatika-, kirjutamis-, lugemis-, igapäevaelu-, meelte- ja kultuuri õppevahendid ning lastel on võimalus mängida veega.

Neil on nagu kõik hästi selline mõnus komplekt koos- õppetegevus, vabamäng ja selline kodune keskkond mõnes mõttes. (Lapsevanem 1).

Mulle õudselt meeldib see, et neil on terve rühmaruum kapikestest-riiulitest koosneb. Ja siis on seal lapsed mõni üksi, osad kahekesi ja tegutsevad mingite põnevate vahenditega- need tunduvad nii huvitavad, et tahaks ise ka kampa lüüa! (Lapsevanem 5).

Köögi ja snäkilaua olulisuse tõid välja enamus lapsevanemad. Koduses keskkonnas on lapsel vähem võimalusi igapäevategevuste tegemiseks. Kogu mööbel on enamjaolt täiskasvanu kasvu arvestades tehtud ning laps peab liialt vaeva nägema, et näiteks köögis toimetada. Samas lasteaias on kõik mööbel lapsele vastav, nii saab laps teha tegevusi, mida koduses keskkonnas oleks keeruline teha. Toodi ka välja, et tänu sellele soovib laps rohkem ka kodus lapsevanemat aidata.

Neil on seal snäkilaud, ise võtavad taldriku, lõikavad õuna, istuvad laua äärde, sööb, peseb taldriku ära ja läheb edasi mängima. (Lapsevanem 2).

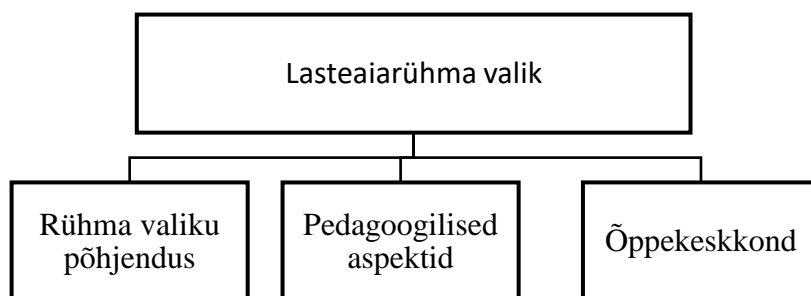
Ma arvan, et see on ka kodus just vanemat last väga palju mõjutanud, et me ei ole kunagi nagu väga peale sundinud seda, et ta oma sööginõud viiks kööki, aga ta teeb seda. Ilma palumata. Ja isegi kui ta ei teeks seda, siis näha, et lasteaiast on selline meeldiv oskus tulnud, et see on nagu hästi vahva. (Lapsevanem 1).

Mitmed lapsevanemad tõid välja, et Montessori rühm on liitühm, tänu millele on ühe pere lastel võimalik koos lasteaias käia. See on oluline juhul kui üks pere lastest on näiteks arg ja vajab kohanemiseks rohkem aega kui enamus lapsi tavapäraselt vajavad. Ühe pere lastel on võimalus üksteist toetada ja julgustada. Samuti leiavad lapsevanemad, et liitühma eeliseks on, et lastel on võimalus olla koos erivanuses lastega. Suuremad lapsed saavad aidata väiksemaid ja väiksemad lapsed saavad õppida suuremaid jäljendades.

Montessori pedagoogika kitsaskohtadena tõid lapsevanemad välja, et õppevahendid on kallid, mistõttu paljusid vahendeid koju ei soetata. Samuti on Montessori haridusega inimeste puudus, kuna koolitused on kallid. Lapsevanemad tõid enda kogemuste põhjal välja, et rühmas on pidev töötajate vahetumine, kuna töötajatel ei ole teadmisi Montessori pedagoogikast ja nad leiavad, et ei sobi antud rühma töötama. Vanemad on seisukohal, et kõik rühmas töötavad täiskasvanud peaksid omama Montessori alaseid teadmisi.

3.2. Lasteaiarühma valik

Järgnevalt esitatakse teise uurimisküsimuse „Miks valisid lapsevanemad oma lapsele just Montessori pedagoogikaga lasteaiarühma?“ tulemused. Andmete analüüsimisel tekkis uurimisküsimuse alla kolm kategooriat: 1) Rühma valiku põhjendus, 2) Pedagoogilised aspektid, 3) Õppekeskkond. Illustreeriv on esitatud joonises 4. Peakategooriad lasteaiarühma valiku kohta.

Joonis 2. Peakategooriad lasteaiarühma valiku kohta.

Lapsevanemate üheks lasteaiarühma valiku põhjenduseks oli selle asukoht. Toodi välja, et on hea kui lasteaed asub kodu või töökoha läheduses. Samuti valiti oma lastele just Montessori

pedagoogikat rakendav lasteaiarühm, kuna vanematele sümpatiseerivad Montessori põhimõtted ja lapsest lähtumine. Mõned vanemad tõid välja, et kuna nad proovivad koduses keskkonnas lähtuda Montessori pedagoogika põhimõtetest, siis soovisid nad oma lastele kindlasti Montessori pedagoogikat rakendavat lasteaiarühma. Mitu lapsevanemat tõid välja et nende jaoks oluline, et ühe pere lapsed saaksid ühes rühmas käia. Veel rõhutasid lapsevanemad, et nende jaoks oli rühma valiku tegemisel oluline, et õpetajad oleksid meeldivad. Vanemad leiavad, et nii on lastel suurem soov lasteaeda minna.

Peamine soov oli see, et laps tahab lasteaeda minna, tal on seal sõbrad, teda toetatakse seal. Õpetajad oleksid toredad, kõik muu ei ole oluline. Kogemus ja keskkond peab olema lapsele tore. (Lapsevanem 2).

Et kindlasti tahtsime lapse Montessori rühma panna. Seal on nagu iseseisvuse kasvatamine, eesmärk on, et laps suudab ise oma peaga mõelda. Ka koduses keskkonnas on meil peamine eesmärk, et lapsed oleksid iseseisvad, et nad saaksid ise hakkama oma asjadega. Siis on ka lapsest lähtumine, et vastavalt tema arengule minnakse edasi ja õpitakse asju. Mis on kõige olulisem vast. (Lapsevanem 3).

Intervjuude vastustest selgus, et lapsevanematel on arvamus, et Montessori pedagoogikast lugupidavad lapsevanemad teevad meelsamini õpetajatega koostööd. Lapsevanemad tõid enda kogemustele toetuvaid näiteid, kuidas Montessori rühma lapsevanemad teevad koostööd ja vajadusel aitavad vahendite ostmisega või mõne tegevusega (näiteks remonditööd) rühmameeskonda. Lapsevanemad on arvamusel, et koostöö õpetajatega on hea. Nad peavad oluliseks õpetajapoolset tagasisidet, mis võib olla nii suuline kui ka piltide või videote vahendusel. Samuti tõid lapsevanemad välja, et seoses hetkeolukorraga riigis on omavaheline suhtlus vähenenud ning toimub peamiselt veebi teel (näiteks Eliisi või Zoomi kaudu).

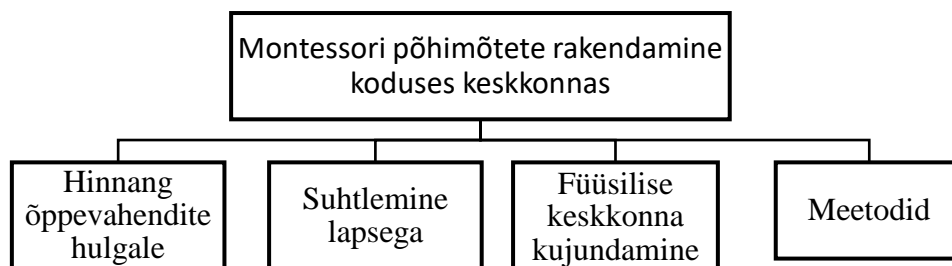
Ma arvan, et samasugune, nagu mul oleks koostöö igas teises tavalises rühmas. Me räägime laste probleemidest, kui neid on. Kui ma õhtul neile järele lähen, siis ma saan alati vajaliku info mis ma soovin, et kas noorem laps on maganud ja kuidas päev läks ja kas oli mingeid probleeme. Ma arvan, et meil koostöö toimib väga hästi, et mulle endale ka väga see õpetaja meeldib. (Lapsevanem 1).

Koostööd on pigem vähe, seoses hetkeolukorraga riigis (vanemad ei tohi majja siseneda). Hetkel Zoomis, Eliisis suhtlemine, veebi teel on suhtlemist vähem. Suhtlemine on olukorra tõttu mingil määral kannatanud. (Lapsevanem 4).

3.3. Montessori pedagoogika põhimõtete kodus rakendamine

Järgnevalt esitatakse kolmanda „Kuidas rakendavad lapsevanemad Montessori pedagoogika põhimõtteid lapse koduses keskkonnas?“ tulemused. Andmete analüüsimisel tekkis uurimisküsimuse alla 4 kategooriat: 1) Hinnang õppevahendite hulgale, 2) Suhtlemine

lapsega, 3) Füüsilise keskkonna kujundamine, 4) Meetodid. Illustreeriv on esitatud joonises 5. Peakategooriad Montessori põhimõtete rakendamine koduses keskkonnas kohta.

Joonis 5. Peakategooriad Montessori põhimõtete rakendamine koduses keskkonnas kohta.

Mitmete lapsevanemate sõnul ei ole nemad koju spetsiaalseid Montessori õppevahendeid ostnud. Põhjenduseks toodi välja, et neil on vähesed teadmised selle kohta, kuidas neid kasutama peaks. Samuti on lapsevanemad arvamusel, et kui kodus on samad õppevahendid, mis lasteaias, siis lapsel hakkab lasteaias igav.

Ma olen mõningaid asju soetanud, aga ma olen aru saanud, et kuna ma ei tee koduõpet, mul ei ole selle jaoks kuidagi endal energiat ja piisavat oskust, siis ma jätan selle õppe poole nagu lasteaeda. (Lapsevanem 1).

Ei ole spetsiaalselt ühtegi Montessori mänguasja koju ostnud. Pigem ei ole Montessori asju. Seda selleks, et lasteaias oleks huvitav, ei ole kodus täpselt samasid asju. (Lapsevanem 2).

Pigem ei olegi oma lapsele ei ole midagi spetsiaalselt ostnud. /.../ Lasteaias saab mängida Montessori vahenditega. Siis ei tüdine lasteaias tegevustest ära ka. (Lapsevanem 4)

Pigem proovivad lapsevanemad kodust keskkonda kujundades lähtuda Montessori põhimõtetest: toad on värvitud heledates toonides, asjad on seatud sektsioonidesse, mänguasju on pigem vähe ja need on valitud vastavalt lapse vajadustele. Füüsilise keskkonna kujundamisel tõid lapsevanemad välja ka lapsele kasvule vastava mööbli olemasolu olulisuse. Lastele vastavas suuruses mööbli olemasoluga proovivad vanemad lastele võimaldada võimalikult palju ise tegemise võimalusi.

Te peaksite nägema meie laste tube. Abikaasa on väga Montessori fänn. Ta on tekitanud igasugused lauad-toolid-kapid-riiulid laste kasvule vastavad. Värvid on ka sellised rahulikud, kõik asjad mis on lastele, on neile kättesaadavad. Kaasa arvatud laste nõud, need on all sahtlites/kappides. Füüsiline keskkond on Montessorilik küll. (Lapsevanem 5).

Kodus meil on näiteks köögis olemas pukk, et nad saavad ise kraanikausi juurde tulla, köögikapi juures toimetada, olen neid kutsunud neid kööki appi tegutsema, vahetevahel nad tahavad isegi tulla. Pannkooke neile meeldib väga teha, samamoodi, ühesõnaga üritan panna

asju nende kõrgusele ja kättesaadavasse kohta. Et nad ei peaks hullult vaeva nägema millegi kätte saamiseks. (Lapsevanem 1).

Samuti proovivad lapsevanemad osaliselt rakendada Montessori meetodi või ka lapsest lähtumise põhimõtteid. Näiteks peavad lapsevanemad oluliseks lapse vaatlust, lapsega ausat ja avameelset suhtlemist, kiitust koos põhjendusega.

Püüan koguaeg seda meeles pidada, et minu jaoks see vaatlus on hästi oluline, hoian koguaeg kuklas seda. Kui nagu mingid mured on või pahandused. Siis ütlen endale, et kuule vaata korra, et mis toimus ja mine korra tagasi ja mõtle, millest oli tingitud, mis võis põhjustada. (Lapsevanem 3).

4. Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada lapsevanemate teadlikkus Montessori pedagoogikast ning kas ja mil määral rakendatakse seda koduses keskkonnas. Esimese uurimisküsimuse „Millised on lapsevanemate teadmised Montessori pedagoogika kohta?“ tulemused näitasid, et lapsevanemate teadmised on head. Aastal 2013, lapsevanemate, kelle lapsed käivad Montessori rühmas, läbi viidud uuring lapsevanemate teadlikkuse kohta Montessori pedagoogikast näitas, et lapsevanemate teadmised on vähesed (Kruuspan, 2013). Käesoleva töö tulemused näitavad, et lapsevanemate teadmised antud pedagoogika kohta on alates 2013. aastast suurenenud. Lapsevanemad tõid Montessori pedagoogika kohta välja peamiselt erinevaid lapsekeskse lähenemise põhimõtteid. Rühmakeskkonda ja õppevahendeid kirjeldades oskasid lapsevanemad välja tuua õppevahendite kirjeldusi ja ka nimetusi. See näitab, et lapsevanemad on teadlikud ühest Montessori pedagoogika olulisest osast, milleks on spetsiaalsed Montessori õppevahendid.

Uuringust tuli välja, et lapsevanemad peavad enda kogemustele toetudes Montessori rühma, kus nende laps käib, nõrkuseks, et kõik rühmatöötajad ei ole saanud Montessori pedagoogika alast koolitust, mistõttu on rühmas pidev töötajate vahetumine. Sama toodi välja ka Kruuspan (2013) uuringus, kus lapsevanemad toovad rühmameeskonna pideva vahetumise põhjusena välja, et vähesed töötajad omavad teadmisi Montessori pedagoogikast. Nii Eesti Montessori ühing kui ka Eesti Montessori Instituut on võtnud eesmärgiks Montessori hariduse edendamise Eestis. Üheks eesmärgi täitmise tegevuseks on välja toodud Montessori pedagoogide väljaõppeks vajalike koolituste organiseerimine ja nende õppe toetamine. Juba 2021. aastal toimub esimene AMI 3-6 Montessori juhendaja koolitus Eestis (Eesti Montessori Ühing, s.a.; Eesti Montessori Instituut, 2021). See loob võimaluse Montessori vastu huvi tundvatele inimestele osa võtta autentse Montessori pedagoogika hariduse saamiseks. Tänu

millele on võimalus juurde avada autentset Montessori pedagoogikat rakendavad lasteaiarühmad.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada miks valisid lapsevanemad oma lapsele just Montessori pedagoogikasuunaga lasteaiarühma? Tulemustest selgus, et lapsevanemate jaoks on olulisel kohal lapsest lähtumine ning kuna Montessori pedagoogika on üks lapsest lähtuv pedagoogikasuund, siis sümpatiseerib see lapsevanematele. Samuti on Montessori pedagoogikas põhimõtted nagu näiteks lapse individuaalsusega arvestamine, lapse iseseisvuse olulisus, austus lapse vastu ja need põhimõtted samuti meeldivad lapsevanematele. Ka Hiles (2018) uuringust tuli välja, et vanemad eelistavad tavaharidusele Montessori pedagoogikat rakendavaid haridusasutusi kuna seal lähtutakse lapsest. Toodi välja põhimõtted, et laps saab olla iseseisev õppija, õpetaja austab last lubades tal areneda oma tempos ning Montessori pedagoogika põhinemine lapse sisemisel motivatsioonil, mille tulemusel on laps iseseisev ja teadlik õppija. Saadud tulemustest võib järeldada, et Montessori pedagoogika kohta tuuakse lasteaia poolt välja lapsekeskse lähtumise põhimõtted ning kuna need lapsevanematele väga sümpatiseerivad, siis vanemad otsustavad oma lapsed Montessori pedagoogikat rakendavasse lasteaiarühma panna.

Uuringust selgus, et lapsevanemad on arvamusel, et Montessori pedagoogikast lugupidavad inimesed austavad lapsi ja ka teisi inimesi rohkem. Nad leiavad, et Montessori rühma lapsevanemad teevad meelsamini omavahel koostööd. Sarnaselt Hlavaty (2015) uuringuga tõid lapsevanemad välja, et nende jaoks on oluline saada fotosid või videosid, et olla kursis, millega lapsed lasteaiapäeva jooksul tegelevad. Eriti oluline on see praegusel epidemioloogilisel ajal, kus lapsevanemad ei ole lasteaia siseruumidesse lubatud ning nagu lapsevanemad välja tõid, siis suhtlus ja koostöö õpetajatega on vähenenud. Üldisel on lapsevanemad arvamusel, et koostöö õpetajatega on hea. Lapsevanemad vajadusel toovad lasteaeda õppevahendeid, õpetajad saadavad fotosid ja videosid päeva jooksul tehtud tegevustest.

Kolmanda uurimisküsimuse „Kuidas rakendavad lapsevanemad Montessori pedagoogika põhimõtteid lapse koduses keskkonnas?“ tulemused näitasid, et lapsevanemad lähtuvad lapse kasvatamisel peamiselt lapsekesksest lähenemisest. Nad tõid välja, et proovivad lähtuda lapse kasvatamisel ka Montessori pedagoogika põhimõtetest. Üks mitmetest Montessori põhimõtetest, mida lapsevanemad kasutavad on lapse vaatlus, selle olulisust rõhutasid enamuse intervjuueeritavaid.

Selgus, et lapsevanemad eelistavad koju spetsiaalseid Montessori õppevahendeid mitte osta. Ühe põhjusena toodi välja nende vähesed teadmised Montessori õppevahendite kohta. Pigem eelistavad lapsevanemad mänguasju ostes lähtuda Montessori põhimõtetest. Ka Davies (2019) toob välja sama põhimõtte, lapsele koju Montessori õppevahendeid mitte osta, selleks, et lapsel püsiks rühmas huvi õppetegevuste vastu. Ta toob välja, et koduses keskkonnas saab Montessori põhimõtetega jätkata, kaasates last näiteks igapäevategevustesse.

Kokkuvõtteks võib öelda, et lapsevanemate teadlikkus Montessori pedagoogikast on kasvutrendis ning vajadus Montessori haridusasutuste järele suureneb. Eesti Montessori Ühing ja Instituut teevad tööd, et luua juurde Montessori pedagoogikat rakendavaid lasteaiarühmasid ning ka Montessori haridust pakkuv kool. Montessori pedagoogika põhimõtted ühtivad koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga ning lapsekeskse ja nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtetega. Niisiis on üheks alternatiiviks tavaharidusele ja teistele lapsest lähtuvate aktiivõppe meetoditele Montessori pedagoogika rakendamine.

4.1. Uurimistöö piirangud, praktiline väärtus ja edasised uurimisvõimalused

Käesolev uurimus selgitas välja lapsevanemate, kelle lapsed käivad ühe Põhja-Eesti lasteaia Montessori rühmas, teadmised antud pedagoogika kohta. Uurimuse kitsaskohaks oli väike valim, mistõttu ei saa uurimustulemusi üldistada. Tulevased uurimused peaksid võimalusel koguma andmeid erinevate Montessori rühmade lapsevanematelt, et tulemuste üldistamise usaldusväärsust kindlustada.

Käesoleva uurimuse praktiliseks väärtuseks on panustamine antud teemasse uurides lapsevanemate teadlikkust Montessori pedagoogikast. Lisaks peab uurimuse autor väärtuslikuks ka isikliku silmaringi laiendamist, mis antud töö kirjutamisega kaasnes.

Tänuõnad

Soovin tänada viite lapsevanemat, kes panustasid minu uurimusse aega ja jagasid enda teadmisi Montessori pedagoogikast. Soovin tänada ka lasteaia juhti, kes oli valmis tegema koostööd ja aitas ühendust saada Montessori rühma lapsevanematega. Eriline tänu minu juhendajale Pille Nelisele, kes oli mulle suureks abiks antud töö valmimisel. Muidugi soovin tänada ka oma perekonda ja sõprasad, kes mind toetasid, aitasid ja motiveerisid.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Anett-Ursula Tatter

/allkirjastatud digitaalselt/

18.05.2021

Kasutatud kirjandus

- Davies, S. (2019). Montessori väikelaps. Tallinn: Tänapäev.
- Eesti elukestva õppe strateegia 2020. (2014). Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
- Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021-2035. (2020). Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf
- Eesti Montessori Instituut (2021). Külastatud aadressil <https://mariamontessori.ee/>
- Eesti Montessori Ühing. (s.a.). Külastatud aadressil <https://www.montessorieesti.ee/et/>
- Eisenschmidt, E., Aro, V., Kitsing, M., Punga, A., Salumaa, T., Tereping, M., Tiisvelt, L., Õun, T. (Koost). (2011). Isehindamine: õppe- ja kasvatustegevuse analüüsimine ning hindamine. Tallinn: AS Atlex.
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2019). Alusharidusest. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/et/tegevused/alus-pohi-ja-keskharidus/alusharidus>
- Hlavaty, Erin A. (2015). Promoting Parent Involvement. Retrieved from Sophia, the St. Catherine University repository website: <https://sophia.stkate.edu/maed/109>
- Hujala, E. (2004). Uuenev alusharidus. Kirjastus ILO.
- Kinos, J., & Pukk, M. (2010). Lapsest lähtuv kasvatus. Tallinn: TEA kirjastus.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). Riigi Teataja I 2008, 23,152. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>.
- Koolieelse lasteasutuse seadus (2018). Riigiteataja I 2018, 22,6. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006?leiaKehtiv>
- Kruuspan, M. (2013). Lastevanemate teadlikkus Montessori pedagoogikast. Publitseerimata lõputöö. Tallinna Ülikooli Pedagoogiline seminar.
- Lillard, A. S., Heise, M. J., Richei, E. M., Tong, X., Hart, A., Bray, P. M. (2017). Montessori Preschool Elevates and Equalizes Child Outcomes: A Longitudinal Study. *Frontiers in Psychology*. 8:1783. doi:10.3389/fpsyg.2017.01783
- Lokk, N. (1992). Asutati Eesti Montessori- ühing. Õpetajate leht, nr. 10, 7 märts 1992. Külastatud aadressil <https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=opetajateleht19920307&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA----->
- Meister, I. (1994). Avastagem laps: Montessori pedagoogika. Tallinn: Valgus.

- Müürsepp, J. (2019). Montessori hetkeseis Eestis. Ettekanne Eesti Montessori Ühingu üldkoosolekul. Külastatud aadressil https://vimeo.com/338800080/43ad098055?fbclid=IwAR0T77zehcUGW4yNm4wfj7fixyxYHSLlqu4OxdKVHGvGjNNqK4cO_1R551I
- OECD. (2018). Early Learning Matters. Paris: OECD Publishing. Külastatud aadressil <http://www.oecd.org/education/school/Early-Learning-Matters-Project-Brochure.pdf>
- Pedaste, M. (2017). I NÜÜDISAEGNE ÕPIKÄSITUS. Nüüdisaegse õpikäsituse mudel. Uurimisprojekti „Süsteemiline kirjanduse ülevaade õpikäsituse nüüdisaegsuse hindamiseks sobivate mõõtvahendite leidmiseks“ raport. Külastatud aadressil <http://hdl.handle.net/10062/55715>.
- Roosi-Ott, R. M. (2019). Montessori pedagoogika Eestikeelne terminivara. Publitseerimata magistritöö kaaskiri. Tallinna Ülikool.
- Saul, H. (2014). Montessori pedagoogika lasteaias. Tammiste, H. (Koost.), Tarkus tuleb tasapisi (lk 148-171). Tartu: AS Atlex.
- Standing, E. M. (1957). Maria Montessori: Her life and work. United States: Sierra Printing and Lithography Company.
- Šišova, V. (2018). Montessori pedagoogika hetkeseisust ja arenguvõimalustest Eestis. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool.
- Torrence, M., & McNichols, J.C. (2009). Montessori education today. Roopnarine, J.L., & Johnson, J.E. (Eds.) Approaches to early childhood education (pp. 336-366). New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Veetamm, H. (2019). Montessori pedagoogika rühmaruumis. Tartu: AS Atlex.
- Vinter, K. (2017). Traditsiooniline vs konstruktivistlik õpikäsitus. M. Heidmets (Toim), Õpikäsitus: teooriad, uurimused, mõõtmine. Analüütiline ülevaade (lk 8-32). Tallinn: Tallinna Ülikool.

Lisa 1. Intervjuu kava

Töö eesmärk:

Välja selgitada lapsevanemate teadlikkus Montessori pedagoogikast ja teada saada mil määral rakendatakse seda kodus keskkonnas.

Sissejuhatavad küsimused:

Kui vana te olete?

Milline on teie haridus?

Kui vana on teie laps?

Kui kaua on teie laps käinud Montessori lasteaiarühmas?

Põhiosa küsimused:

Millised on lapsevanemate teadmised Montessori pedagoogikast?

1. Mida Te enne lapse lasteaeda panemist teadsite Montessori pedagoogikast?
 - Kust olete saanud informatsiooni Montessori pedagoogika kohta?
 - Kust olete saanud informatsiooni, et antud lasteaias on Montessori rühm?
 - Kas antud pedagoogikasuunaga rühma valik oli teadlik või juhuslik?
 - Miks valisite oma lapsele Montessori lasteaiarühma?
2. Mida hindate kõige enam Montessori pedagoogika juures?
 - Palun nimetage Teie jaoks 3 kõige tugevamat pedagoogika tunnusoont.
 - Palun nimetage Teie jaoks 3 kõige nõrgemat pedagoogika tunnusoont.
3. Millised Montessori pedagoogika põhimõtted toetavad teie hinnangul kõige rohkem lapse arengut?

Miks valisid lapsevanemad enda lapsele just Montessori pedagoogikat rakendava lasteaiarühma?

4. Millised olid teie ootused lasteaiarühmale?
5. Palun kirjeldage oma lapse kasvukeskkonda Montessori rühmas, tuues näiteid õpikeskkonnast ja õppevahenditest.
6. Palun kirjeldage lapsevanema ja õpetaja koostööd Montessori rühmas.

Kuidas rakendavad lapsevanemad Montessori pedagoogika põhimõtteid kodus keskkonnas?

7. Millistest põhimõtetest lähtute lapse kasvatusele?
 - Kuidas distsiplineerite oma last?
 - Kuidas premeerite/motiveerite oma last?
8. Milliseid Montessori vahendeid Te olete kasutanud kodus keskkonnas?

Lõpetav küsimus:

Kas te soovite veel midagi lisada?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Anett-Ursula Tatter,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

LAPSEVANEMATE TEADLIKKUS MONTESSORI PEDAGOOGIKAST JA SELLE
RAKENDAMINE KODUSES KESKKONNAS,

mille juhendaja on Pille Nelis,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi
DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Anett-Ursula Tatter

18.05.2021